

Jose Luis Alvarez Enparantza 'Txillardegi'-k (Donostia, 1929) beste liburu bat kaleratu du: 'Euskararen aldeko borrokan'. Euskalgintzako bere idazlan hautatuak bildu ditu. Hona, 1956an Arantzazun bildutako euskaltzainei soldadutzatik bidalitakoaren pasarte batzuk.

Karta idegia

Arantzazun biltzen zeraten guziori:

Alfontso Irigoien'ek esana nekien aspaldidanik biltzar atsegin orren berri; ta ezin joateagatik pena aundia izan dut.

Alere, nolabait or egon naiean, eskutitz bat bidaltzea bururatu zait. Eta ona beteta nere asmoa.

EUSKERAREN BERAKA GORRIA

Ez dizuet onetaz geiegi itzegingo. Euskaltzale geran guziok biontzondoan iltzatuta daramagu bere galeraren arantza.

Geroz eta aulago dugu euskera aozkoa: zenbait erri txikitari baizik ez dute aurrak eta gazteak egiten. Zaarrak ba-dijoaz. Gaurko bere baliogabeak eragina aldegin diote euskaldunak roki geienetan, eta izkuntzaren gitarra galtzen da non-nai. Eginalean itzaltzen ari zaigu: begiak ideki ta naikoa da.

Baikor batzuen ustez, ordea, ez da orrelakorik gertatzen euskal literaturan, edo, zeatzago

esateko, euskera idatzian. Zoritzarrez ez nator bat aiekin, erdizka baizik. Goraka dijoa euskal literatura; baña beraka literatura orren euskera. Euskerari buruz ez dago alderatzerik ere: askoz obeto ta jatorrago erabiltzen zuten euskera antziñako euskal idazle askok, gaurkoak baño.

EUSKERAK ESKATZEN DUEN JOKAERA TA GUREA

Euskeraren egokera ain txarra izanda, ezin dugu txantxetan edo erdipurdi artu bere biziarri dagokion sendabidea. Euskeraren bizia ziñez nai ez duena ez da benetako euskaltzalea.

Onengatik gauza bat eskatzen digu euskeraren egokera euskaltzale guziori: gogor lan egiteko agindu irmoa. Norberekeriak eta jokaera errazak utzi bear ditugu azkarki ta bein eta betiko.

Alabaña, batez beste, ta bereizkuntza ondragarri batzuk eginda gero, au esan diteke nere ustez guri buruz: biguñak gerala.

ERAGOZPENAK

Ona emen leloa. Ba-dakigu denok (aipatu bearrak ere ez dago) traba ta eragozpen aundiak dau dela, ta abar. Zoritzarrez, asko kontsolatzen bide-gaitu puntu au goratzeak, eta errazegi geldi-

zen gera lasai, aiekizan eta bete-bearrak aldatuko bai lirean. Ez orixe: gure burua trankil eta errugabe gorde arren, ez da euskera salbatuko. Egin egin bear da: eragozpenak aipatuz denbora galdu baizik ez dugu egiten.

Ortaz, eten dezagun gure merituko aipatzeko seta: euskera salbatzeko bidean eskierki jarrean izango ditugu irabaziak. Orduarte ezta txikiak ere. "Akabatzeari dagoka korroa, ta ez has-teari". (Axular'ek). Kontzientzia garbiakin eta asmo ederraz ez dugu ezer lortzen, geure buruak lasaitu ta gezurtatu baizik.

SOLAS-BILLA

Erderaz esanez, "amateurismoa" da gure jokaera biguñaren erroa. Euskeraren alde lan egiten dugunok solas-billa bide-gabiltz. Oso gutxi dira euskerarenari lan gogorra deritzatenak; ez berez eroso delako, bakoitzak, beti ta orotan, nai duena ta nai duen erara egiten duelako baizik.

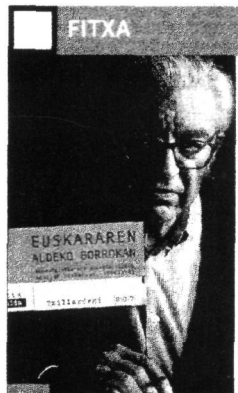
Denok egin nai dugu "zerbait" (zerbaitxo jarriko nukean gogoiz), eta ortaz gañera, nai dugun erara egin bear dugu "zerbait" au. Zer da jokaera ori itz batera bilduta, anarkia utsa baizik? Ta auxe da euskaltzaleoi (eta nolako zoritzarrez aitorzen dudán) dagokigun itza: anarkia.

Bizitzaren eginkizunetan lotuta gaudela-ta, onatz askabidea; euskerari emanez geure esku biur gaitetze, gogoan ditugun txotxolokeri guziak egiteko.

Eta anarkiro beñipein gogor lan egingo ba-genu, ez giñake gaizki izango. Baña au berau ere ez da gertatu oi: aisa, solas-moduan, txolarteetan gera euskaltzale. Bizitzatik kanpora dugu euskaltzaleasuna. Gauza bat bide da bizia, ta beste bat euskera. Zer egin dezakegu era orretara jokatuz?

Osakuntza aundia bear du euskerak gaurko bizikeran gai izateko. Egia esan, eta euskeraren sufizitazari eskerrak, berri-tze ederra egin diteke euskera beretik irten gabe, ta au egin bear da al denetan.

Bañan asmakari ta kontzetu berri ugari ekarri dizkigu zibilizazioak, oso itz bereziakin batera, eta euskera "garbia" egiteko asmoa txatxukeri utsa da, izkuntza batek ere egin ez duena, eta gure izkuntzan gertatuko ez den gauza. Zein da, garbizaleen uste-an, Europa'ko izkuntza "garbia"?

Egilea: Jose Luis Alvarez Enparantza
Txillardegi
Titulua: Euskararen aldeko borrokan (Euskalgintza eta euskalaritzako idazlan hautatuak, 1956-1983)
Argitaletxea: Elkar.
(Eztabaida bilduma, 7)
Orrialdeak: 260.
Prezioa: 18 euro.

Batere ez; alere, euskerak "garbia" izan bear... Baztertu egin bear dugu etimologi-arrazakeria, elburu bakartzat au artuz: euskera maitea euskaldunen mintzabide biurtzekoa.

ZINTZOTASUNIK EZ

Euskaltzaleak ez omen dugu fuldamenturik. Ta ez al da egia?

Eragozpenen betiko aitezkie jarri oi dugu gure burua garbitzeko; bañan au ez da aski. Euskal errebistak tajuz argitaratu, euskal eskolak metodoz eman, eta euskal arazo guziak zindoro eraman arte, ez dugu aipurik irabaziko, aipu ori merezi ez dugulako. Gutxietsita ba-dago euskera, erauzi egin bear da gutxiespen ori indar dezaken guzia.

Onengatik, aldizkari berriak orain argitara eman opa izateari kaltegarria deritzat: finkatu ta sendotu egin bear ditugu lenbizi, orain nekez irretzen diranak, gure laguntza osoa eskeñiz.

ASMO GEHIEGI TA EGITE GUTXI

Euskeraren alde lan egitea, len esan dugu, oso zailla da gure onetan. Errezagoa zaigu asmo ta eginkizunetan burua ta itxaropenajartzea, lortutako arrakasta urrietan baño.

Emendik datorrigu joera gal-

garri bat: proiektu-miña. Proiektutako itsasoan murgiltzen gera, ta ezer onik zeaztu ez arren, zerbait egiten dugula iritzirik, poztu egiten gera.

Geroko ekitekoetan aritzea amets pozgarria dela-ta, aietatik irten ezifteen gabiltz euskaltzaleak; aietara oitu gera, ta gogorra eginen zaigu zeatzetako zurrunbilluan bururkatzea.

Aldegin bear diogu joera kaltegarri oni. Gauzatu arte, proiektuak eta asmoak ez dira ezer. Beraz, izan dezagun au goiburutzat: *asi ez-baiña daukaguna bukatu ta ondu.*

'BALIZ'KO OLAK BURNIRIK EZ

Ala dio esaera zaarrik, eta ondo esana gañera. Beste arotan egin genezakena etzazu ardura: gaur egin dezakegunaz pensatu bear dugu. Egin ditekena egin, eta ezin ditekena aaztu: ez dago onetaz beste aukerarik.

Eta gaur, nere ustez, bitara bil ditzakegu egin ditezen gauzak: 1) Gutxiengo edo minoria bat gertu. 2) Euskera gaitu, batu ta osatu. Bi aukerortu arte, alperrik ari gera lanean; bi aukerortu ezkerro, berriz, lasaitu egin gindezke... Onengatik auker dituzute nere aolkuak:

- Nork bere aldetik euskera alik eta sakonen ikasi. Onetarako, euskaltzale famatuen lanez baliatu, antziñako euskal literatura azterkatu ta euskal erriarekin albatu artueman estuena euki.
- Ba-dauden eskolak tajutu, alkartu ta eratu: aurretzakoko eta euskaldun berrientzakoak.
- Euskaltzaleen alkar-ezaguera biziagotu.
- Orain ditugun euskal aldizkari ta erakundeak indartu.
- Al ba-da, euskal jaiak egin. Onetarako, euskal teatroa zuzertu.

EUSKALTZAINDIAREN BETEKIZUNA

Pozez ikusten dugu Euskaltzaindiaren piztutzea.

Erabakizkoa izan diteke oni guziari buruz Euskaltzaindiaren betekizuna. Bere bi adarrak odol beriz indarturik, abiadura ederra artu dezake. ta bi lan goragarri egin ditzazke:

- Alegiñak bere babesean zuzendu.
 - Bere aipu guziarekin, eta, ofizialki, euskeraren batasuna zeaztu, ta euskera "personala" ta euskal berrikeri guziak ezetsi ta kondanatu.
- Eta onekin, aski ta sobera barreriaz zaituedalakoan, urrundik, agur!

Ferrol, 1956

